

ÖNÖDEME VE SULH YARGICININ CEZA KARARNAMESİ YOLLARI AYNI KONUDA PEŞPEŞE UYGULAMA ALANI BULABİLİR Mİ?

Doç. Dr. Erdener Yurtcan

CMUK'ya 1696 sayılı yasayla eklenmiş bulunan 5 - 9. maddeler öğretide önödeme adı verilen kavramı CMUK'ya aktarmış ve bunun uygulama alanını da genişletmiştir. Türk hukukunda daha önce aynı kavram TCK'nın 119. maddesinde yer almıştır. Bu maddeye göre, en çok elli liraya kadar olan hafif para cezasını gerektiren fiiller için, kamu davası açıldıktan sonra para cezasının üst sınırını ve yargılama giderlerini ödeyerek kamu davasının düşmesi olanağından yararlanmak mümkündür. Bu sınırlar içinde ve önödeme kurumunun uygulanmasını, sanık için kamu davasının açılmasına ve para cezasının duruşmadan önce ödenmesine bağlayan bir sistemde, önödeme ve sulh yargıcının ceza kararnamesi (SYCK) yollarının bağdaşmayacağı bir gerçektir.

CMUK'da yer alan yeni önödeme düzenlemesinde, savcının hazırlık soruşturması sırasında, gerek maktu ve gerek ert ve üst sınırı belirlenmiş para cezasını gerektiren suçlar için sanığa bildirimde bulunarak onun önödeme yolundan faydalanmasını sağlaması mümkündür. Böylece henüz bir sanık için henüz kamu davası açılmadan işin hazırlık soruşturması sırasında infazla sonuçlandırılması durumu doğmaktadır. Bu yol uygulandığı ve ceza ödendiğinde, doğaldır ki SYCK yolu uygulama alanı bulamayacaktır.

Ancak bu yola gidilmiş olmasına karşın, sanık cezayı ödemediğindedir ki, Ek 6. maddede sanık için kamu davasının açılacağı ve suçunun sabit görülmesi durumunda, mahkemenin vereceği cezayı yarı oranında arttıracacağı öngörülmektedir.

Sözü geçen ek 6. maddede «mahkeme»den söz edilmesi, genel kurallar çerçevesinde duruşmalı bir yargılama istendiğini mi göstermektedir, yoksa SYCK'nin sınırları içinde kalan bir durumda bu yolun uygulanması olanağı bulunabilir mi, sorusunu akla getirmektedir. İlkini belirtmek gerekir ki, önödeme yolunun uygulanması istenmiş, fakat bunun sanıkça kabul edilmemesinden ötürü uygula-

namaması sonucu doğmuş olursa, bu kez açılmış olan kamu davasında SYCK vermesini engelleyen bir kural bugün için yasada yer almamaktadır. Ayrıca kanımca bunun engellenmek istendiğini gösterebilecek ve bu sonuca dayanak olabilecek belirtilere de rastlanmamaktadır. Aksine bu yola gidilebileceğini gösteren noktalar vardır.

İlkin, yasanın ek 8. maddesinde hazırlık soruşturmasında önödeme yoluna gidilmeksizin kamu davasının açılmış olduğu durumlarda, sanığın sorgusundan önce cezayı ve yargılama giderlerini ödeyerek kamu davasının düşmesi sonucuna ulaşabileceği açıklanmaktadır. Bu durum, hazırlık soruşturmasında uygulanmayan önödeme kurumunun sonradan duruşma devresinde de uygulama alanı bulabileceğini göstermektedir. Konumuz açısından ise böyle bir varsayımda, SYCK yolunun uygulanamayacağı anlaşılmaktadır. Ancak sanırım bu sonuç hazırlık soruşturmasında önödeme yoluna gidilmiş olmasına rağmen, cezanın ödenmemesi nedeniyle kamu davasının açıldığı durumlarda, SYCK vermesinin mümkün olmadığı yolundaki bir sonuca dayanak yapılamaz. Aksine bunu olanaklı sayan bir sonuç modern yargılama hukukunun amaçlarına da daha uygun düşer, çünkü gelişen toplum içinde çoğalan suçlar karşısında, önemsiz sayılabilecek suçlar için genel yargılama kurallarından ayrılabilme ve bunlar için yalın ve ceza yargıcını işgal etmeyen ve onun daha önemli olay ve fiillere zaman ayırmasına olanak veren yolların kabul edilmesi amaçlanmaktadır. Bu biçimdeki düzenlemelerle önemsiz fiillerin ayıklanması da mümkün olmaktadır. Bu bakımdan hazırlık soruşturmasında başarısızlıkla sonuçlanmış bir önödeme girişimi sonucu açılmış olan bir kamu davasında SYCK yolunun açık olduğunun kabulü bence yerindedir.

İkinci olarak, yasada ek 6. ve ek 7. maddelerde, «...suç sabit görülürse», «...eğer suç sabit görülürse, mahkemece tayin edilecek cezanın» ibareleri dikkati çekmektedir. Bu ibareler, hazırlık soruşturmasında gerçekleşmeyen önödeme üzerine kamu davasının açılması durumunda, mahkemenin yetkisini belirten ibareler görünüşündedir. Acaba bu kurallarda mahkemeden ve suçun sabit görülmesinden söz edilmesi, yasanın bu durumda duruşmalı ve genel kurallara uygun bir yargılama istediğinin kanıtı sayılabilir mi? Kanımca hayır. Belirtmek gerekir ki, SYCK kavramından söz edilen durumlarda, kavramda sulh yargıcından söz edilmesi, burada bir yargıçlık kararının ve islevinin bulunduğu anlamına gelmez. Aslında bilindiği üzere SYCK yolu, yasada öngörülmüş olan durumlarda, yapılmış olan hazırlık soruşturması sonunda kamu davasının açılması üzerine, bir sonkararla cezanın infazının amaçlandığı

bir yoldur. Sanık ya da daha geniş bir deyimle savunma yönünden bu sonkarara bir karşıkoymada bulunulmadığında, cezanın infazı gerçekleşebilecektir. Ancak karşıkoymanın yapıldığı durumlarda, işin yeniden ele alınması mümkündür. Ancak bu biçimde işleyen bir mekanizma içinde dahi, böyle bir kararnamenin bir ceza uyuzmazlığını çözüp atan ve uyuzmazlığı doğrudan doğruya yargılayan bir sonkarar olduğunda ve burada bir mahkeme kararı ve işlevinin söz konusu olduğunda kuşku duyulamaz. Bu nedenle de yukarıda sözü edilen yasa kurallarında her ne kadar mahkemedden ve cezayı sabit görmesinden söz edilmişse de, bu duruşmalı bir incelemeyi haklı kılmaz, çünkü SYCK yolunda da bir mahkeme işlevi ve eldeki belgelere göre cezayı sabit görme söz konusudur.

Bu biçimde hazırlık soruşturmasında başarılı olmayan bir önödeme girişimi üzerine açılan bir kamu davasında SYCK yolunun açık tutulması, bu kararnameye karşıkoyma durumunda kabul edilmiş olan yol bakımından da tam bir tutarlılık gösterecektir. Şöyle ki, CMUK'nın yeni düzenlemesinde, ceza kararnamesi ile para cezasına hükmedilen durumlarda, karşıkoyma üzerine duruşma açılmayacağı, fakat incelemenin asliye mahkemesi başkan ya da yargıcınca itiraz kanun yolundaki yönteme göre belgeler üzerinden yapılacağı ve verilecek kararın kesin olacağı bir gerçektir (m. 390). Durum böyle olunca, önödeme yolunun da yalnızca para cezasını gerektiren suçlar bakımından uygulanabilecek bir kurum olduğu gözönünde tutulursa, mekanizmanın bu biçimde işlemesi kabul edildiğinde, bu tür yaptırımı gerektiren suçlar bakımından duruşma açılmaksızın bunların kısa sürede ve belgesel bir inceleme ile sonuçlandırılması da olanaklı olacaktır. Ancak bu noktada dikkat edilmesi gerekli husus, önödemenin bugün için gerek maktu ve gerek alt ve üst sınırlı *para cezaları* için mümkün olmasına karşılık SYCK yolunun yalnızca *hafif para cezasını* gerektiren suçlar bakımından uygulanabileceği ve bunun da Türk hukukunda bin lira ile sınırlandırılmış (TCK 24/1) olduğudur. Bu sınır içinde kalan durumlardadır ki ancak önödeme ve SYCK yolları aynı olay nedeniyle peşpeşe uygulama alanı bulabilecektir.